

allemaal sJow

SCHRIJVEN IN 'T GRONINGS: KORTER, BETER

Mien haile hoes is onder snij...

Als ik zeg „het Grunneger programma van Radio Noord”, waar denkt u dan het eerste aan? Tien tegen een: aan „Destamtoavel”, aan de moppen. Al kunt u ze ook niet onthouden als u ze niet meteen opschrijft en al lacht u er steeds minder hartelijk om wellicht, omdat ze „oareg gruin” worden, het is nog steeds het onderdeel van de uitzending, dat de meeste reacties veroorzaakt.

Tegen zo'n concurrentie heeft een verhaal het extra moeilijk. Je moet er als luisteraar geduld voor opbrengen en misschien moet het er wel speciaal stil voor worden in de huiskamer. Met luid gelach of applaus zult u het wel niet ontvangen, hoogstens met een goedkeurend knikken voor de manier, waarop Jaap Nienhuis er bij het voordragen enige spanning in heeft gebracht.

Zo moeilijk is het nu voor een schrijver om gehoor te vinden, bij luisteraars, bij lezers, bij uitgeverij, die het vooral financiële risico willen nemen proza en poëzie onder de algemene aan-

dacht te brengen. Daarom is het zo'n welkom initiatief van Radio Noord om elke zaterdag een Dikke Doem uit te loven voor het verhaal, dat kwalitatief het beste is van de ingezonden werkstukken. „Duim op voor de programmamakers” zou Jan Nomden (36) met reden kunnen zeggen. Hij zag en hoorde zijn twee ingezonden verhalen „Negatief” en „Pere” beide met voorlezing en dus een Doemduo (in juni uit te reiken) onderscheiden. De Oostwolder onderwijzer vindt het al jaren

Dikke Doemen voor verhalen

moeilijk iets geplaatst te krijgen. De Arbeiderspers heeft er voorgedrukte brieven voor om inzenders van werk te laten weten, dat het jammer genoeg „niet past in het fonds”. Jammer, dat je geen „naam” hebt. Zoals Hermans bijvoorbeeld. „Hoe slecht het dan misschien

EINDREDAKTIE
JOHAN POPPEN

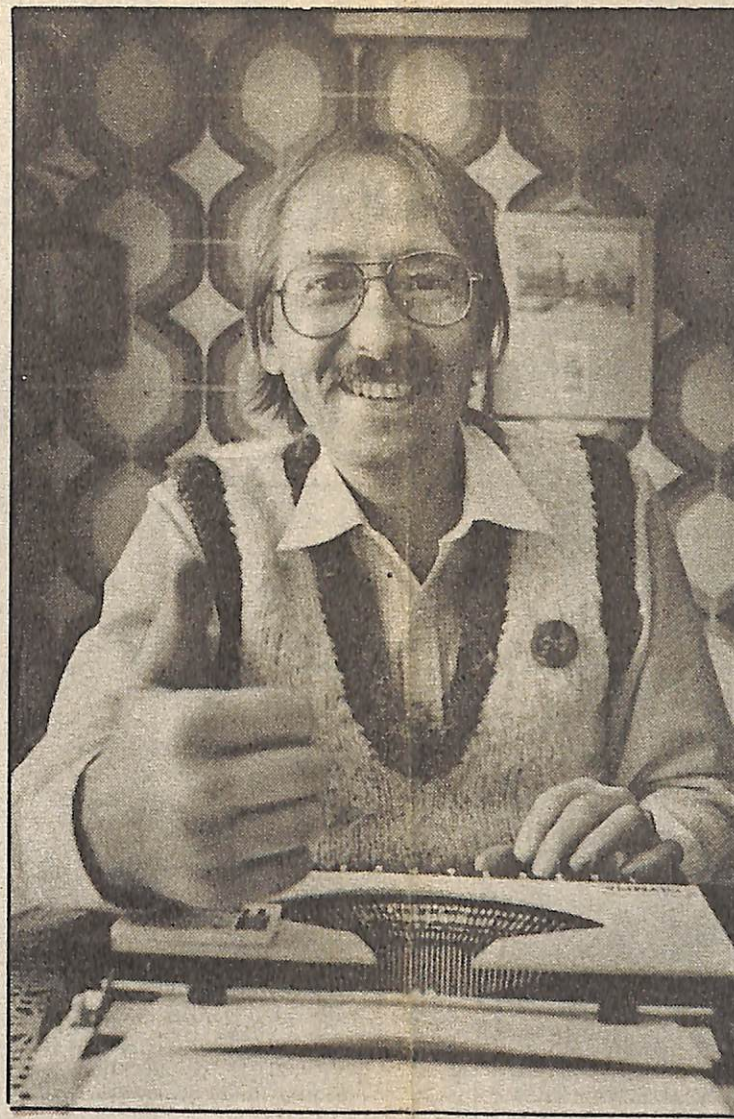
ook is, boekje na boekje verschijnt. Er is wel veel goeds bij, maar hij zou best eens meer mogen selecteren”. Dan hebben we het met Jan Nomden meteen over rijmen, maar nog niet over gedichten. Een tijd geleden stond er nog van hem in een bundeltje, dat werd gemaakt naar aanleiding van de mogelijke komst van een NAVO-depot in Midwolda, de volgende constatering: „Ik ben geen dichter en zal ook wel nooit één worden”. Hij stelt nu 'zelf vast: „Dat is ondertussen een beetje veranderd”

Een gedicht leent zich niet voor alle onderwerpen. „Ik kon er niet in kwijt wat ik kwijt moest en ben daarom steeds meer naar verhalen overgegaan. Grepen uit het dagelijks leven, Krimi-verhalen. Bepaalde dorpsvooroordelen pak ik ook nog wel eens aan. Zoals in het verhaal „Pere”, waarin een dorpsfiguur om zijn bijzonder gedrag beschermd moet worden tegen de bevolking, die aggressief op hem reageert”

Nomden heeft MO Nederlands gestudeerd. „Daar steek je heel wat van op. Dan krijg je de techniek van het schrijven in de gaten, bepaalde foefjes...” En daar kwam toen het gevoel voor de Groninger taal bij, een dimensie, die een verrijking voor zijn uitingsmogelijkheden betekende. „Ik ben geen Groninger, maar kom uit de Wieringermeerpolder. Mijn ouders, afkomstig uit Winschoten en Oude Pekela, verhuisden, toen ik 15 was, naar Veendam. Ook daar heb ik op school eigenlijk geen Gronings leren praten”.

Na de „kweekschool” in Winschoten werd de Betuwe de eerste standplaats in de praktijk, toch gevolgd door een sollicitatie naar Oostwold. „Dat is dan toch iets, wat je blijkbaar in het bloed zit, daar kom je nooit helemaal los van. Ik vind de Groninger taal erg mooi. Zonde, dat-ie zo weinig gebruikt wordt, een beetje aan het verdwijnen is. Dan is het een uitdaging toch in het Gronings te schrijven”.

Nomden heeft wel eens werk van het Nederlands in het Gronings vertaald of beter gezegd herschreven. „Dat komt er vaak beter uit. Het wordt korter, heel anders, maar wel beter. Dank zij Groninger woorden, die je in het Nederlands helemaal niet hebt”. Het tijdschrift „Kröd-

JAN NOMDEN: ...en dan dat gebaar erbij...

de” wil daarvoor nog wel eens als zijn „uitlaatklep”, door plaatsing van werk, fungeren. „Daar staan soms verhalen in, dan zeg je: goh, dat gaat op de moderne toer, daar kun je je ei wel kwijt. Dat vind ik leuk. En bij „Toal en Taiken” heeft men nog wat van mij liggen”.

Fragment uit „Buren” („Krödde”, dec. '84):

„Ik krieg no' n maal geuil. Misschain ken ik langs vliering boeten komen. Ik stommel flizotrappe op. Mor ook vlieringvenster is dichtsnijd. Mien haile hoes is onder snij, kennen hom van boeten wis nait meer zain”.

Gevoelens van beklemming, relatieproblemen, grepen uit een kinderleven (school, padvinderij), gedachten vaak kort onder woorden gebracht: „Zij keek. Naar mij”. Jan Nomden zwijgt en alleen de klok-tik is hoorbaar, als wij in zijn zwartwit verwoorde gevoelens, in proza en niet rijmende poëzie, lezen. Die stilte moet maar eens verbroken worden door de schrijver uit eigen werk te laten

lezen. „Maar dat kun je niet horen in de krant”, antwoordt hij. Wie niet horen kan, zal het wel voelen, Jan.

Hij leest.

„Vlucht.

Mijn kinderen omarmd vlucht ik langs donkere lege huizen, lege winkels, lege straten. Stille, angst, stilte en angst. Ik open de winkel deur. Luid scheurt de bel de stilte aan stukken. Bloed trekt weg uit mijn lichaam, maakt plaats voor rilling, angst, stilte, angst en stilte. Onder het raam plat laarzen in de straat beangstigend gedreun de spiegel. Ik zie de straat soldaten, soldaat. Ijzige stilte, een zucht, een snik, stil. Hij opent de winkel deur.”

Wordt het een boekensteun?

Als mensen 's avonds tijdens een visite vertellen, dat ze voor de radio een verhaal hebben horen voorlezen van iemand, die ze kennen, dan is het beoogde effect bereikt. In die bewoordingen reageert Rob Zandvoort (Radio Noord) op de vraag of de verhalenwedstrijd van zijn Groninger programma aan de verwachtingen heeft voldaan.

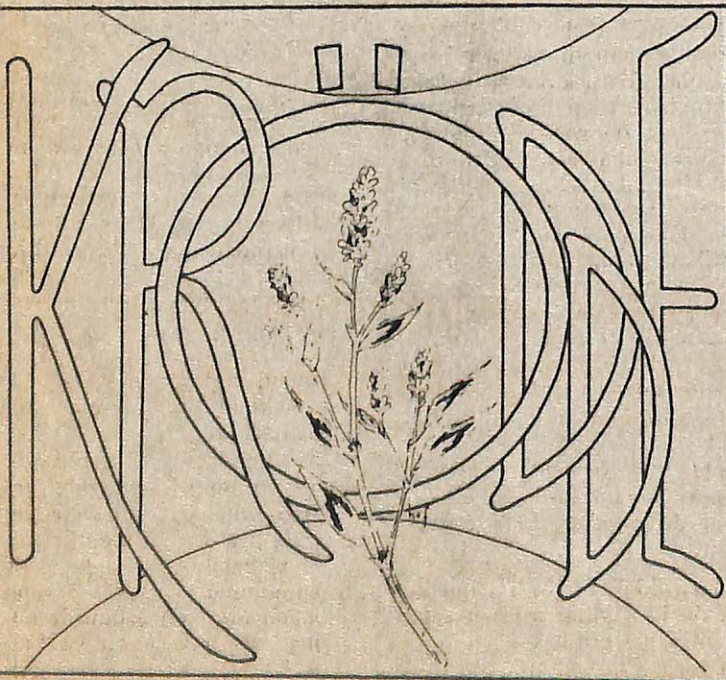
Mensen mogen dan over het algemeen te lui zijn om te lezen, voor luisteren nemen ze blijkbaar soms nog wel de tijd. En ook de lust tot schrijven is de initiatiefnemers meegevallen. Er kwamen zo'n 100 inzendingen binnen, waarvan er 22 met een Dikke Doem zullen worden beloond.

Hoe die onderscheiding eruit zal zien? Krijgt de Doem de vorm van een boekensteun? Dat moet kennelijk nog een verrassing blijven. Zandvoort laat namelijk het antwoord aan het vermogen tot fantasieren van de vraagsteller over. Zo hoort het ook. Wie leest en hoort voorlezen, kan niet zonder fantasie.

De klok tikt verder in de stilte. Op de band van de recorder zal het geluid de suggestie wekken van een mechanisme. „Laarzen op straat, Jan...” „Ja, daar denk je wel eens aan. Hoe dat zou zijn, als er bezetting was...”

Het is nu 1985 en Jan Nomden is sinds hij vijf jaren geleden bewust met schrijven begon een beetje veranderd. Een vriend-collega, die heeft toegelusterd, zegt zelfs: „Er is maar één dichter in Oostwold”. Om zichzelf meteen te corrigeren die eer komt Derk Sibolder Hovinga natuurlijk ook toe. „Er zijn er twee!” Jan Nomden dus goede tweede. Ook bescheiden: „Ik kan zelf nog niet zo goed Gronings spreken, maar lees wel alles wat ik tegenkom in het dialect. Ik wil me er een beetje in verdiepen. Gelukkig is men bij het schrijven een beetje afge-stapt van oude thema's” „Knuterwaark, bedoel je”. „Precies”.

Duimen wij voor Jan Nomden dat hij in het Gronings de goede inspiratie en de juiste woorden zal weten te vinden. Opdat de lezers en luisteraars nog vaak zullen kunnen zeggen: „t Was zo, Jan!” En dan dat gebaar erbij, van die „duim óp”.

...daar kan ik mijn ei kwijt, dat vind ik wel leuk...